

# Het werken en leren door de eeuwen heen

---

## Inleiding

Dordrecht is ontstaan op een punt waar wat te halen viel en economisch te ontwikkelen. Het water maakte het verplaatsen makkelijk en in de begintijd zal er zeker een rijk voedselgebied aan ten grondslag hebben gelegen, waarvan later grote delen tot cultuurlandschap werden ontgonnen. Door allerlei natuurlijke omstandigheden en de handigheid om daarop in te spelen, heeft Dordrecht zich kunnen ontwikkelen tot stad en is geen dorp gebleven.

Ik ben werkzaam binnen de gemeente als projectmanager. Ik werk zowel in het fysieke als in het sociale domein. De laatste jaren houd ik mij onder andere bezig met het arbeidsmarktbeleid. Zeker toen ik in aanraking kwam met jeugdwerkloosheid en manieren zocht om dit effectief te bestrijden hebben we het meerdere malen gehad over de herinvoering van het gildesysteem. Juist omdat het gildesysteem zo prominent aan de orde is geweest in de cursus Dordtologie, leek het me leuk om juist daar mijn essay over te schrijven en een parallel te trekken naar onze tijd.

De stad heeft momenteel last van de economische recessie en de (jeugd)werkloosheid neemt toe. Een cyclisch proces dat zich door de eeuwen heen veel vaker heeft voorgedaan en dat ondanks de vervelende gevolgen heeft bijgedragen aan de culturele en maatschappelijke vorming van de stad en het eiland. Een ding leert ons de geschiedenis van de stad en haar omgeving: een crisis is nooit het einde, maar leidt tot herijking van doorgeschoten macht en gebruiken, waardoor nieuwe kansen ontstaan.



## De Dordtse gilden

In de latere middeleeuwen ontstonden in Dordrecht verenigingen van ambachtslieden, handelaren en schutters. Met name de ambachtslieden en handelaren waren voor de economie interessant. Er waren allerlei verbindende elementen, zoals een schutspatroon (beschermheilige) en de verplichting zich aan te sluiten bij het gilde dat het beroep vertegenwoordigde. Voor het lidmaatschap kreeg je een zogenaamde gildepenning.



Er was bescherming vanuit de kerk, waar men eigen altaren had en je werd van de wieg tot het graf verzorgd. Hier kon je als gezelschap het vak leren en het uiteindelijk brengen tot meester na het afleggen van een meesterproef. Het gilde zorgde er zelf voor dat er geen moordende concurrentie kon ontstaan en was protectionistisch ingesteld. Hierdoor was de beroepsgroep altijd verzekerd van werk. De leden van de gilden waren ook onderworpen aan stedelijke ordonnances, zoals waken en bijten; het bewaken van een stuk stadsmuur en in de winter het bijten (bikken) van het ijs van de stadsgracht.

De gilden waren van groot belang voor het opleiden voor het beroep dat zij vertegenwoordigden. De opleiding was trapsgewijs en voor iedere stap verder moest je een examen afleggen dat eindigde bij de meesterproef. Lang niet iedereen werd uiteindelijk meester. Het aantal plaatsen hiervoor was beperkt.

Het gilde vormde sociaal een hechte gemeenschap, met een eigen verzekeringsstelsel, zodat je bij ziekte toch nog inkomen had, dat ook gold voor het gezin na de dood van een gildelid. Bij het opbaren van een dood gildelid gebruikte men vaak het zogenaamde gildeschild.



Begravenisschild Zakkendragersgilde

Zoals eerder opgemerkt hadden de gilden economisch gezien een sterk regulerende functie voor de Dordtse economie, waarbij concurrentie van buiten de stad werd uitgesloten door accijnzen tot zelfs verboden, gesanctioneerd door het bestuur van de stad. Dit gaf de gilden ook politieke macht. Doordat vanwege het groeien van de stad het reguleringsprincipe niet meer werkte en de verpaupering en werkloosheid toenam, werd door Landheer Karel de vijfde de macht van de

gilden gebroken. Gilden mochten zich niet meer bemoeien met bestuurlijke zaken, waardoor de inbreng van de gilden op het stadsbestuur weer normaliseerde. De monopolypositie van de gilden bleef echter bestaan en leidde tot toenemende onvrede. Uiteindelijk werd tijdens en na de Franse revolutie (uiteindelijk in 1818) het gildesysteem ontbonden en kreeg de vrije markt eindelijk toegang.

## De tijd na de gilden

Het onderwijssysteem veranderde maar mondjesmaat. Vakbekwaamheid moet je nu eenmaal leren op de werkvloer. De overheid bemoeide zich daar vooralsnog niet mee, hetgeen Thorbecke in 1863 nog eens onderschreef. In 1883 ontstond het dagonderwijs in Dordrecht, waar theorie en praktijk in een schoolsysteem werden gecombineerd.



Toen ging het hard en ontstond er een mix van particulier initiatief en gemeentelijke aanpak van het beroepsonderwijs.



Dit zette zich in de 20<sup>e</sup> eeuw voort, tot eind jaren zestig de Mammoetwet in werking trad. Hierdoor werd door de regulerende overheid de relatie tussen theorie en praktijk losgelaten.

De theoretische basis moest worden vergroot, waardoor pas op latere leeftijd gekozen kon worden voor beroepsonderwijs, dat ook meer en meer werd getheoretiseerd.

Meer en meer jongeren halen geen startkwalificatie, die toegang moet geven tot de arbeidsmarkt. Dit blokkeert de doorstroming naar de bedrijven. Mede hierdoor is door een toenemende mate van jeugdwerkloosheid ontstaan en zitten bedrijven niet te wachten op slecht opgeleid personeel.

In de 21<sup>e</sup> eeuw is de invloed van de gemeente Dordrecht op het lokale onderwijs gering. Toch is er wel een gezamenlijk optreden van de gemeente en de particulieren. Zo is het initiatief van het Leerpark van de grond gekomen, dat kans biedt aan vmbo en mbo om beter samen te werken en om het lokale bedrijfsleven hierbij te laten aansluiten, zodat er opnieuw een combinatie van leren en werken kan ontstaan. Dit moet leerlingen de mogelijkheid geven zich een betere kans in de maatschappij te verwerven.



1 Leerpark Dordrecht

Doordat de gemeentelijke overheid zich meer is gaan bezighouden met de arbeidsmarkt door een programma Economie en Arbeidsmarkt te starten, is ook het bedrijfsleven zich ervan bewuster geworden, dat jongeren straks heel hard nodig zijn om hun bedrijven gaande te houden.

Daarnaast worden ook steeds meer jongeren zonder startkwalificatie en zonder werk opgepakt en gemotiveerd weer verder te leren in leerwerkprogramma's. Tegelijkertijd zie je nu een beweging dat ouderen gaan plaatsmaken voor jongeren en voordat zij een bedrijf verlaten hun ervaring en skills overbrengen aan hun leerlingen, die daarmee aan de slag kunnen binnen de bedrijven. Zou hierdoor toch een moderne variant gaan ontstaan van het aloude gildesysteem? Was het vroeger dan toch minder slecht dan men ons wil doen geloven? Zoals altijd zal de toekomst ons hierover ooit uitsluitsel geven.

Zo zie je maar dat er in het verleden altijd elementen liggen die, door ze weer op te rakelen, leiden tot nieuwe "innovatieve" beginselen en kansen voor een beter bestaan.